

2. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 1992. – № 34. - ст. 502.
3. Леоненко В.Б., Стеценко М.П., Возний Ю.М. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. Додаток до Атласу об'єктів природно-заповідного фонду України – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 72 с.
4. Посохов І.С. Історичні реконструкції як перспективний напрямок подієвого туризму в Україні // Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали ювілейної Х міжнародної наукової конференції. – Львів, 2016. – С. 330 – 335.
5. Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення / М-во охорони навколишнього природного середовища України. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2009. – 331 с.
6. Регіональний ландшафтний парк [Електронний ресурс] / ресурс Електронний – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%88%D0%B0%D1%84%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA_%C2%AB%D0%97%D0%BD%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F%C2%BB.
7. Регіональний ландшафтний парк «Знесіння» [Електронний ресурс] / ресурс Електронний – Режим доступу до ресурсу: <http://parkznesinnya.blogspot.com/>
8. Тобелем Ж.-М. Нова епоха музеїв. Культурні установи перед викликом менеджменту – Київ. – 2018. – 14 с.
9. Шахірєва Н. Інтелектуально-моральний розвиток студентів засобами музейно-освітнього середовища // Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки - Кіровоград : КДПУ, 2013. - Вип. 123, т. II. – С. 373 – 376.
10. International Union for Conservation of Nature [Електронний ресурс] / ресурс Електронний – Режим доступу до ресурсу: <https://www.iucn.org/>

*Соломія ЗАБРОНСЬКА,
(Львів, Україна)*

ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА У АРХЕОЛОГІЧНИХ З'ЇЗДАХ

У ХІХ ст. археологія набирає виняткової популярності у всій Європі. Цей час характеризується не лише романтичним захопленням викопними предметами, але й виокремленням її у самостійну науку. Розвиток археології спонукав вчених до організації археологічних виставок, фахових видань та наукових конгресів. Власне археологічні форуми, які набули особливої популярності, проводилися у різних містах та збирали археологів з метою обміну досвідом, обговорення результатів польових та камеральних досліджень з археології, запровадження у практику нової методики розкопок [4, с. 387].

Тематика доповідей переважно формувалася відповідно до територій міст проведення з'їзду. Оголошувалися доповіді про архітектурні старожитності, пам'ятки писемності, збір рукописних пам'яток стародруків, давні ікони, предмети малярства та мистецтва загалом, обговорювалися питання етнографії краю, нумізматики тощо. Доповіді, виголошувані на з'їздах, згодом друкувалися у «Праці археологічних з'їздів», а також у «Праці підготовчого комітету». Під час з'їздів

організовувалися виставки, проводились інші культурні заходи та екскурсійні виїзди. Організація виставок була традиційною. Виставлялись експонати з відповідного регіону. Згодом вони часто ставали основою заснування нових музеїв або поповнювали експозиції чинних музеїв.

Наукове товариство імені Шевченка ніколи не брало участі в подібних з'їздах, проте уважно стежило за ходом їх підготовки та проведення. На сторінках «Записок НТШ» та «Хроніки НТШ» публікувалися повідомлення про організацію з'їздів та рецензії на публіковані матеріали, насамперед ті, що стосувалися України, огляди авторів, котрі виголошували доповіді.

Однак у 1899 році НТШ отримало запрошення взяти участь у XI Археологічному з'їзді в Києві. Вчені підготували тридцять доповідей. Програму роботи львівської делегації уклав Іван Франко [2, с. 64].

Але під впливом імператорської політики панрусизму організатори з'їзду повідомили львівській делегації, що виступати та публікувати наукові доробки українською мовою заборонено. Під час археологічного з'їзду допускалось вживання учасниками лише французької, польської, німецької, англійської та інших західних слов'янських мов, але не української [1, с. 13]. Міністр освіти повідомив голову з'їзду, що може надати дозвіл виступати українською мовою лише на закритих засіданнях, де може бути не більше двадцяти п'яти членів з'їзду. Проте вчені НТШ були обурені такими умовами і не прийняли їх. Іван Франко та Володимир Гнатюк підготували лист організаторам про доцільність вживання рідної мови на українських землях [7, с. 197].

Внаслідок цього Наукове товариство імені Шевченка надіслало листа комітету з'їзду в Києві про відмову взяти участь у Археологічному з'їзді.

Відмова галицьких вчених від участі у з'їзді забезпечила українському питанню значний резонанс у наукових колах [4, с. 390].

На сторінках багатьох зарубіжних видань з'явилися критичні зауваження щодо усунення львівських науковців на чолі з Грушевським від роботи у з'їзді. У 1900 році на сторінках празького місячника «Освіта» чеський дослідник Карел Кадлец критично висловився щодо проросійської зверхності на українських землях [1, с. 14].

Схожа ситуація трапилась під час підготовки XII Археологічного з'їзду у Харкові [3, с. 193]. Організатори Харківського з'їзду надіслали Науковому товариству лист із запитанням, чи братимуть львівські вчені участь та з якими рефератами [5, с. 7]. 20 квітня 1902 року на черговому засіданні Наукове товариство ухвалило рішення взяти участь у з'їзді за умови допущення української мови у виголошенні рефератів [6, с. 3]. Московське археологічне товариство, враховуючи київський прецедент, свідомо намагалось оминати українське питання. Тому запрошення на з'їзд отримали лише три поодинокі члени товариства. Проте вони відписали, що «мали намір взяти участь як члени Наукового товариства імені Шевченка, але оскільки товариство не отримало запрошення... й питання щодо української мови не вирішене, брати участь у з'їзді не можуть» [5, с. 7].

У 1908 році Комітет знову відправив запрошення Науковому товариству з проханням взяти участь у XIV Археологічному з'їзді, який відбудеться у Чернігові. Комітет прагнув залучити до співпраці якомога більше українських вчених. Враховуючи резонанс викликаний питанням про вживання української мови, у запрошенні було зазначено, що «в залежності від бажання членів з'їзду, може бути організована особлива десята секція «Українських старожитностей», як це було зроблено у XIII Катеринославському з'їзді» [8].

НТШ прийняло пропозицію взяти участь та пообіцяли представити археологічну карту Східної Галичини й колекцію фотографій старовинних дерев'яних церков Галичини. Наукове товариство також висловило бажання, щоб на з'їзд було запрошено Українське наукове товариство у Києві. Згодом Московське товариство відправило листа НТШ у якому вказали, що «Чернігівський з'їзд займатиметься виключно науковими працями з археології і обговорення жодних політичних

питань на з'їзді не буде допущено. Що стосується Українського наукового товариства у Києві... воно буде запрошено, тільки тоді, коли будуть зібрані свідчення про їх правоздатність до роботи з археологічними питаннями» [6, с.2]. Такою відповіддю, а також ігноруванням рекомендацій Наукового товариства, Московське археологічне товариство образило й виявило свою неповагу до НТШ як до наукової інституції [6, с.2]. Незважаючи на зазначену у запрошенні можливість утворення спеціальної секції «Українських старожитностей», представники Московського археологічного товариства висловились проти українських рефератів і рішучо заявили, що не допустять утворення окремої секції. Враховуючи ворожий настрій Московського товариства до українських вчених, НТШ вкотре відмовилось від участі у Археологічному з'їзді [6, с.3].

Відмовившись від участі у з'їздах, НТШ спромоглося натомість на багате видання наукових рефератів про українську археологічну і культурну спадщину [6, с.3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Берест Р. Внесок Івана Франка у розвиток археологічної науки в Україні // Археологічні дослідження львівського університету. – Львів, 2006. – С. 11-16.
2. Булик Н. НТШ та археологічні студії до Першої світової війни. – Львів. – С. 58 – 67.
3. Булик Н. Львівська археологія XIX- початку XX століття: дослідники, наукові установи, музеї. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Львівський інститут економіки і туризму, 2014. – 304 с.
4. Булик Н. Наукові з'їзди XIX століття та участь у них львівських археологів // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Вип.11, 2007. – С.387-393.
5. Маркевич О. XII Археологічний з'їзд у Харкові 1902 р. // Записки НТШ, 1903. – Т.53. – С. 1 – 18.
6. Російські археологічні з'їзди й українські вчені // газета Рада. – 1908. – Вип. 134-135. – 4 с.
7. Франко І., Гнатюк В. Письмо до комітету археологічного з'їзду у Києві 20.08.1899. Справа участі делегатів НТШ в археологічному з'їзді // Літературно-науковий вісник. Львів, 1899. – Т.7. – Кн.9. – С.197 – 198.
8. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України) ф. 309, оп. 1, справа 114.

Роман ЗІНКЕВИЧ
(Львів, Україна)

ФЕНОМЕН БОРИСА ВОЗНИЦЬКОГО

Культурна спадщина є справжнім рушієм життя та прогресу людства. Культура – це основа розвинутої цивілізації, фундамент моралі та законодавства, економіки та політики.

У розбурханому океані сьогодення так легко втратити свою культурну ідентифікацію, матеріальну та духовну спадщину, тому людство звертається до надбань культури як до рятівного маяка та опори для відродження.

Сьогодні культурна спадщина страждає від людської байдужості та потребує захисту. Масштаби руйнування пам'яток культури, знищення шедеврів мистецтва ставить під загрозу існування самої цивілізації.

Тому важливо звернути увагу на діяльність патріарха українського музейництва, видатного культуролога Бориса Григоровича Возницького, праця якого є неоціненною та надзвичайно важливою для культури українського народу. Саме він збирав та дарував друге життя мистецьким скарбам в автентичному для них культурному середовищі.